

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันประชากรส่วนใหญ่ของประเทศมีฐานะยากจน โดยผู้ที่มีปัญหามากที่สุด คือ เกษตรกรรายย่อย ซึ่งเกษตรกรรายย่อยที่ทำการผลิตในภาคการเกษตรนั้นยังมีฐานะความเป็นอยู่ที่ยากจนและมีภาระหนี้สินจำนวนมาก เนื่องจากรายได้จากการเกษตรอย่างเดียวไม่เพียงพอที่จะมาจุนเจือเลี้ยงดูครอบครัวได้ อีกทั้งเกษตรกรประสบกับปัญหาการผลิต อาทิ ภัยธรรมชาติ เช่น ฝนแล้ง น้ำท่วม การระบาดของโรคแมลง หรือภาวะการตลาดที่ทำให้ราคาผลผลิตตกต่ำ ส่งผลให้เกษตรกรขาดแคลนเงินทุนที่จะนำมาลงทุนเพื่อประกอบการผลิต เกษตรกรจึงจำเป็นต้องใช้สินเชื่อเพื่อการเกษตรโดยการกู้เงินจากแหล่งสถาบันการเงิน คือธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการกู้ยืมเงินพบว่า เกษตรกรไม่สามารถชำระหนี้สินที่เกิดจากการกู้ยืมได้รวมทั้งยังมีการกู้ยืมเพิ่มมากขึ้นทำให้เกษตรกรประสบกับภาวะหนี้สินล้นพ้นตัวและมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นทุกปี จึงเกิดเป็นปัญหาเรื้อรังที่เกิดขึ้นมาเป็นเวลาช้านาน สร้างความทุกข์ยากให้แก่เกษตรกรเป็นอย่างมาก รัฐบาลจึงเล็งเห็นความสำคัญของปัญหานี้สินเกษตรกร ดังนั้นการพักชำระหนี้และลดภาระหนี้ให้แก่เกษตรกรรายย่อยจะช่วยฟื้นฟูให้เกษตรกรเหล่านี้ให้มีเงินออมและเงินลงทุนเพื่อใช้ในการประกอบอาชีพ เพื่อสร้างรายได้ให้มากขึ้น ซึ่งมีผลโดยตรงต่อการปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิต การพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของเกษตรกรรายย่อย ที่ประสบปัญหาความยากจน รวมทั้งการฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศโดยรวม จึงเกิดเป็นโครงการพักชำระหนี้เพื่อแก้ปัญหาความยากจนของเกษตรกรรายย่อย เพื่อสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

ดังนั้น คณะรัฐมนตรีจึงมีมติเมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2544 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบโครงการพักชำระหนี้ให้แก่เกษตรกรรายย่อยตามนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล ผ่านระบบธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อยที่ประสบปัญหาหนี้สินจากเหตุสุดวิสัย และจำเป็นต้องให้ลดภาระหนี้สิน 3 ปี เพื่อให้มีโอกาสฟื้นฟูตนเองในการประกอบอาชีพสร้างรายได้ซึ่งเกษตรกรจะต้องใช้โอกาสนี้ปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตให้มีรายได้เพิ่มขึ้น และสามารถชำระหนี้ได้ภายหลังสิ้นสุดโครงการ เพื่อเป็นการช่วยให้เศรษฐกิจของประเทศฟื้นตัวได้อย่างแท้จริงและยั่งยืน โดยกำหนดให้กับเกษตรกรรายย่อยลูกค้า ธ.ก.ส. ที่มีเงินกู้คงเป็นหนี้ไม่เกิน 100,000 บาท

ได้พักชำระหนี้เงินต้นและไม่เสียดอกเบี้ยหรือได้รับการลดภาระหนี้ เป็นเวลา 3 ปี เริ่มดำเนินการตั้งแต่ 1 เมษายน 2544 ถึง 31 มีนาคม 2547 (ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร, 2544)

อำเภอสันป่าตอง เป็นอำเภอหนึ่งในเขตจังหวัดเชียงใหม่ ที่ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร ซึ่งประสบปัญหาทางการผลิต , ภาวะการตลาดเช่นเดียวกัน จึงมีเกษตรกรที่ใช้สินเชื่อเพื่อการเกษตรจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) อยู่เป็นจำนวนมาก โดยมีภาระหนี้สิน 513,759,000 บาท และภายหลังจากที่มีโครงการพักชำระหนี้ให้แก่เกษตรกรรายย่อยตามนโยบายของรัฐบาลแล้วนั้น พบว่า ในพื้นที่ 11 ตำบล 118 หมู่บ้านของอำเภอสันป่าตองมีเกษตรกรรายย่อยเข้าร่วมโครงการเป็นจำนวนถึง 4,243 ราย ซึ่งเกษตรกรขอพักชำระหนี้ 2,167 ราย และลดภาระหนี้ 2,076 ราย โดยเกษตรกรที่เข้าโครงการนั้นมีหนี้สินอยู่กับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรทั้งสิ้น 144,022,399 บาท

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการตัดสินใจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการพักชำระหนี้ พร้อมทั้งศึกษาปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินการโครงการพักชำระหนี้ ทั้งนี้เนื่องจากจะมีการจัดโครงการฟื้นฟูอาชีพให้กับเกษตรกรที่ได้เข้าร่วมโครงการภายหลังจากการพักชำระหนี้เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ในการดำเนินการช่วยเหลือแก่เกษตรกรให้เหมาะสมต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการตัดสินใจของเกษตรกรในการเข้าร่วมโครงการพักชำระหนี้และลดภาระหนี้
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของเกษตรกรที่เข้าพักชำระหนี้และลดภาระหนี้
3. เพื่อศึกษาปัญหา และอุปสรรคของเกษตรกรที่เข้าพักชำระหนี้และลดภาระหนี้

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

ผลที่ได้จากการศึกษานี้จะเป็นประโยชน์ในการนำข้อมูลไปใช้เพื่อเป็นแนวทางดำเนินการตามโครงการพักชำระหนี้ให้แก่เกษตรกรรายย่อยในพื้นที่อำเภอสันป่าตองและพื้นที่อื่น ๆ ที่เข้าร่วมโครงการต่อไป

สมมติฐานของการวิจัย

ลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจของเกษตรกรที่เข้าพักชำระหนี้และลดภาระหนี้

ขอบเขตและวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาการตัดสินใจของเกษตรกรที่เข้าร่วม โครงการพักชำระหนี้ อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ โดยแบ่งขอบเขตการวิจัยออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

ก. ขอบเขตด้านพื้นที่และประชากรที่ใช้ในการศึกษา ทำการศึกษากลุ่มเป้าหมาย คือ เกษตรกรรายย่อยผู้ที่เข้าร่วม โครงการพักชำระหนี้และลดภาระหนี้ อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

ข. ขอบเขตด้านเนื้อหา ประกอบด้วยตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ซึ่งตัวแปรที่นำมาศึกษามีดังนี้

1. ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ประกอบด้วย

1.1 ลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล

- อายุ
- ระดับการศึกษา
- สถานภาพสมรส
- จำนวนสมาชิกในครอบครัว

1.2 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม

- รายได้รวมของครอบครัว
- สภาพการถือครองที่ดิน
- แรงงานในครัวเรือน
- ภาระหนี้สิน
- แหล่งความรู้และข่าวสาร

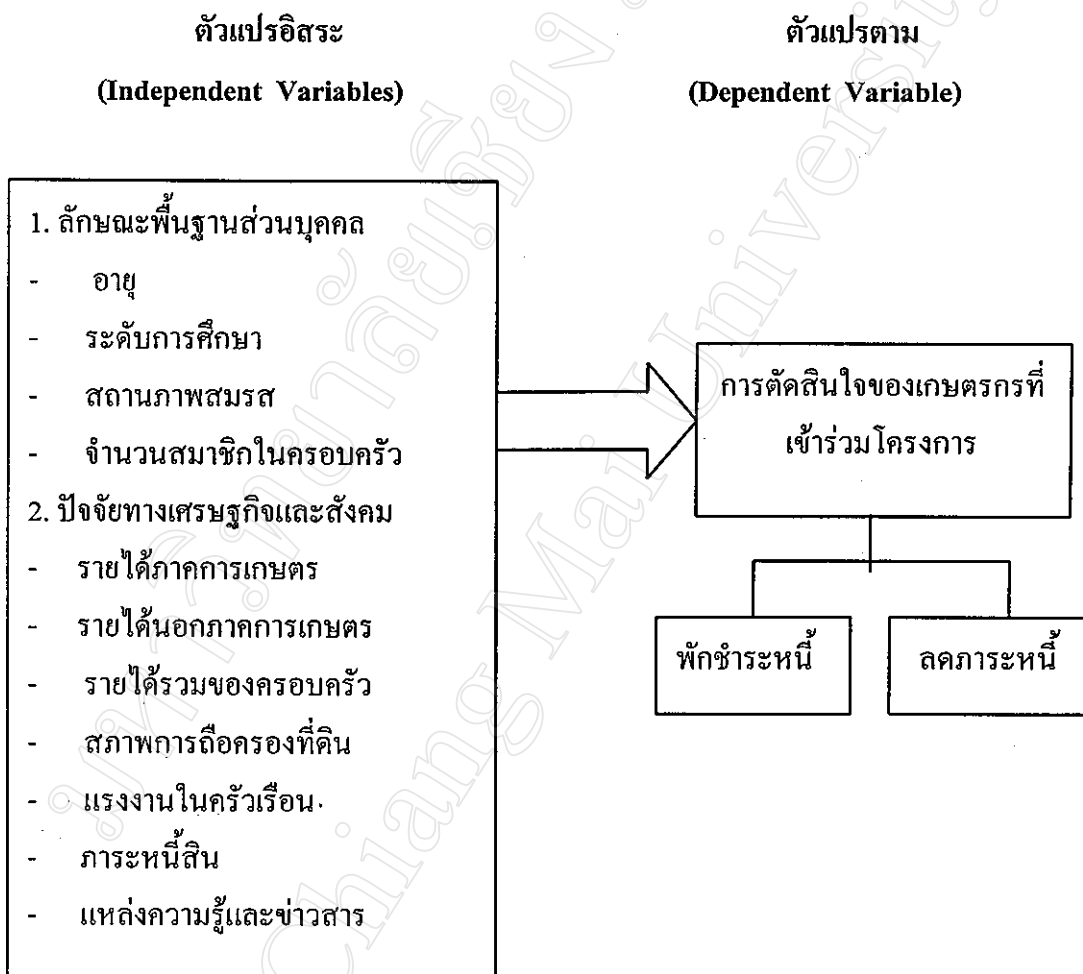
2. ตัวแปรตาม (Dependent Variable)

การตัดสินใจของเกษตรกรที่เข้าร่วม โครงการ

- พักชำระหนี้
- ลดภาระหนี้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย มีกรอบแนวคิดดังนี้

นิยามศัพท์

การตัดสินใจ หมายถึง ระดับการตัดสินใจของเกษตรกรในการเข้าร่วมโครงการพักชำระหนี้ ซึ่งก็คือ การตัดสินใจของเกษตรกรในการพักชำระหนี้หรือลดภาระหนี้

โครงการพักชำระหนี้ หมายถึง โครงการพักชำระหนี้ให้แก่เกษตรกรรายย่อยเป็นเวลา 3 ปี เพื่อแก้ปัญหาหนี้สินของเกษตรกรอย่างเร่งด่วน โดยวางระบบการฟื้นฟูและให้ความช่วยเหลือปรับโครงสร้างการผลิตอย่างครบวงจร ซึ่งแบ่งออกเป็นโครงการ 2 โครงการ คือ

- 1) ขอพักชำระหนี้
- 2) ขอลดภาระหนี้

เกษตรกรรายย่อย หมายถึง เกษตรกรรายย่อยที่เข้าร่วมโครงการพักชำระหนี้ คือ

1) เป็นลูกค้า ธ.ก.ส. หรือสมาชิกสหกรณ์การเกษตรที่เป็นลูกค้าและใช้บริการเงินกู้โดยตรงกับ ธ.ก.ส. หรือเป็นเกษตรกรที่รับภาระหนี้แทนเกษตรกรลูกค้าในฐานะผู้ค้ำประกันหรือในฐานะทายาทโดยธรรมก่อนวันที่ 1 เมษายน 2544 โดยเกษตรกรต้องแสดงความจำนงขอเข้าร่วมโครงการให้เสร็จภายในวันที่ 30 มิถุนายน 2544

2) เป็นเกษตรกรลูกค้าที่ไม่เคยถูก ธ.ก.ส. ดำเนินคดีในฐานะผู้กู้มาก่อน

3) เป็นเกษตรกรลูกค้าที่มีภาระหนี้เงินกู้คงเหลืออยู่กับ ธ.ก.ส. โดยมีหนี้คงเหลือไม่เกิน 100,000 บาท ทั้งนี้ไม่นับรวมภาระหนี้เงินกู้ตามโครงการที่เป็นนโยบายของรัฐบาล และไม่นับรวมดอกเบี้ยเงินกู้

พักชำระหนี้ หมายถึง พักชำระเงินต้นและไม่ต้องจ่ายดอกเบี้ยที่เกิดขึ้นตั้งแต่ 1 เมษายน 2544 ถึง 31 มีนาคม 2547 เป็นเวลา 3 ปี

ลดภาระหนี้ หมายถึง ลดอัตราดอกเบี้ยลงจากอัตราที่พึงต้องจ่ายอีกร้อยละ 3 ต่อปี เป็นเวลา 3 ปี

หนี้เงินกู้ หมายถึง สินเชื่อการเกษตรที่เกษตรกรกู้ยืมไปเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายและลงทุนในการเกษตร

หนี้ค้างชำระ หมายถึง สินเชื่อการเกษตรที่เกษตรกรได้กู้ยืมไปเป็นค่าใช้จ่ายและลงทุนการเกษตรแล้วไม่สามารถนำเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยมาชำระหมดในเวลาที่กำหนดไว้

อายุ หมายถึง อายุของเกษตรกรรายย่อยที่เข้าร่วมโครงการในช่วงเวลาที่เก็บข้อมูลคิดเป็นจำนวนปี

ระดับการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาสูงสุดของเกษตรกรรายย่อยที่เข้าร่วมโครงการ

สถานภาพการสมรส หมายถึง สถานภาพของบุคคลที่ครองสภาพ โสด ม้าย หรือมีคู่ครองที่จดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมาย

จำนวนสมาชิกในครอบครัว หมายถึง จำนวนบุคคลผู้ที่อาศัยอยู่ในครอบครัวเดียวกัน

รายได้ภาคการเกษตร หมายถึง รายได้ที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมการผลิตทางการเกษตรของครัวเรือนเกษตรกร ยังมีได้หักค่าใช้จ่ายใดๆ ในปี 2544 โดยคิดเป็นเงินสด

รายได้นอกภาคการเกษตร หมายถึง รายได้ที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมทางด้านนอกภาคการเกษตรของครัวเรือนเกษตรกร ยังมีได้หักค่าใช้จ่ายใดๆ ในปี 2544 โดยคิดเป็นเงินสด

รายได้รวมของครอบครัว หมายถึง รายได้ทั้งหมดของเกษตรกรรวมสมาชิกในครอบครัวที่อาศัยอยู่บ้านเดียวกัน ยังมีได้หักค่าใช้จ่ายใดๆ ในปี 2544 โดยคิดเป็นเงินสด

สภาพการถือครองที่ดิน หมายถึง การมีที่ดินเป็นของตนเอง การเช่าที่ดินผู้อื่น การมีที่ดินให้ผู้อื่นเช่า และการที่ผู้อื่นให้ที่ดินทำประโยชน์โดยไม่ต้องเช่า

แรงงานในครัวเรือน หมายถึง จำนวนสมาชิกในครอบครัวของผู้ให้ข้อมูล และสามารถปฏิบัติงานในด้านการเกษตรได้

ภาระหนี้สิน หมายถึง ยอดหนี้สินของเกษตรกรที่มีอยู่กับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ก่อนวันที่ 1 เมษายน 2544

แหล่งความรู้และข่าวสาร หมายถึง การที่เกษตรกรรายย่อยรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับโครงการพักชำระหนี้ จากแหล่งต่างๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ เอกสารสิ่งพิมพ์ เพื่อนบ้าน ผู้นำท้องถิ่นและเจ้าหน้าที่ ธ.ก.ส. โดยวัดจากความถี่ของการได้รับข่าวสาร